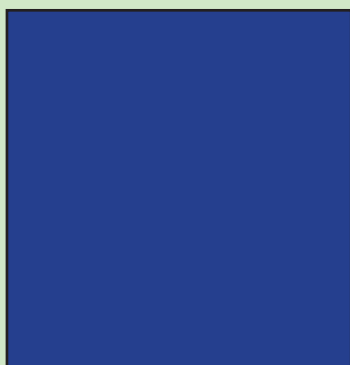

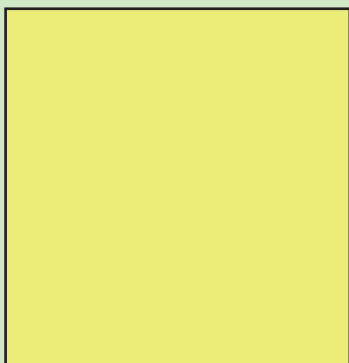
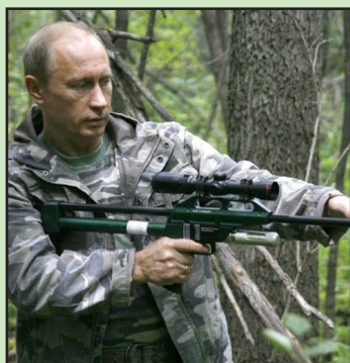
POLITICAL & SECURITY STATEWATCH

Buletin analitic lunar editat de IDIS "Viitorul"

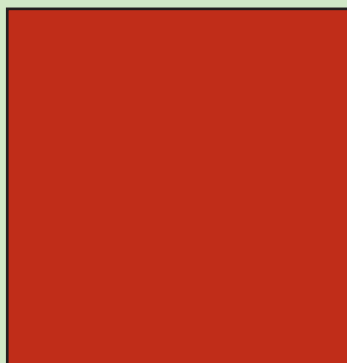

Focus

MOLDOVA
INUNDATĂ:
O CRIZĂ
PREVIZIBILĂ

ASCENSIUNEA UNEI
NOI RUSII: CÂT MAI
POATE SUPRAVIEȚUI
„MOLDOVA
INDEPENDENTĂ”?

INCERTITUDINEA
POLITICII DE
SECURITATE
A REPUBLICII
MOLDOVA ÎN
CONTEXTUL
SPORIRII
INSECURITĂȚII
REGIONALE

www.viitorul.org

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) Viitorul reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii. IDIS a fost înființat în 1993 în calitate de organizație neguvernamentală, necomercială și non-politică.

Ion Marandici
ionmarandici@gmail.com

MOLDOVA INUNDATĂ: O CRIZĂ PREVIZIBILĂ

Sumar

În ultimele zile ale lunii iulie și prima decadă a lunii august, Moldova s-a confruntat cu pericolul inundațiilor. Ucraina, România, Ungaria și Slovacia au fost în aceeași situație. Chiar dacă Moldova nu a avut pierderi umane, daunele cauzate de calamitate ar fi putut fi evitate, cu condiția ca instituțiile responsabile de gestionarea crizelor să fi fost mai bine informate și pregătite. Nordul și Sudul țării au fost cele mai afectate. La finalul articolului sunt formulate câteva recomandări, pentru a îmbunătăți capacitatea de reacție a agențiilor de stat specializate în gestionarea crizelor.

Impactul dezastrului

Anul trecut, Republica Moldova a fost afectată de secetă și a solicitat asistență internațională pentru a combate efectele acesteia. În acest an, ploile abundente din regiunea de nord a Moldovei și din Ucraina au condus la creșterea debitului în cele două fluvii majore ale țării: Prut și Nistru.

Nivelul crescut al apei în lacurile artificiale de la Stânca-Costești (Prut) și Dubăsari (Nistru) reprezenta cea mai serioasă amenințare pentru localitățile situate în aval. La 30 iulie, autoritățile române și moldovenești au decis de comun acord să elibereze cantități semnificative de apă din lacul de acumulare Stânca-Costești. Drept consecință 27 de localități din partea stângă a Prutului au fost inundate și peste 30 de localități în partea dreaptă. Cu toate acestea, în partea stângă a Prutului populația a fost evacuată la timp. În timp ce situația de pe râul Prut era controlată, situația pe râul Nistru depindea de acțiunile autorităților ucrainene și a regimului

separatist. Relațiile dintre Moldova și Ucraina au devenit mai tensionate atunci când Ucraina a anunțat că a deschis ecluzele barajului de la Novodnestrovsk ceea ce a condus la creșterea bruscă a nivelului apei în râul Nistru. O altă consecință a acestei acțiuni a fost apariția a două valuri uriașe, care au pus sub semnul întrebării rezistența barajului construit pe lacul de acumulare de la Dubăsari. Autoritățile moldovenești au fost prinse pe picior greșit, dar totuși au reușit să evacueze la timp populația din comunele amenințate.

Federația Internațională a Crucii Roșii a estimat că inundațiile care au lovit Ucraina și Moldova au fost cele mai severe în ultimele două secole. De asemenea, România, Ungaria și Slovacia au avut de suferit de pe urma timpului nefavorabil. Potrivit organizației citate mai sus, în Ucraina, Moldova și România inundațiile au cauzat 42 de victime și 40 000 de persoane au fost evacuate. Daunele totale în cele trei țări ating cifra de un miliard de euro; încercând să înlăture consecințele dezastrului Crucea Roșie a lansat o campanie de ajutor care se va desfășura în următoarele opt luni.

În R. Moldova, în urma revărsării apelor 836 de case din 46 de comune și circa 10 500 ha de teren agricol au fost inundate. Prima avertizare a venit la 28 iulie și într-o singură noapte autoritățile au fost nevoite să organizeze evacuarea. În total, circa 5700 de persoane au fost evacuate de autorități din regiunile inundate și adăpostite temporar în școli, cămine, corturi. O mare parte din roada de struguri a fost afectată. Raioanele din regiunea de nord a Moldovei, în special raioanele Briceni și Ocnița, au fost atinse primele de inundații. Satele Drepcăuți, Criva, Sereuți, Lipcani (Briceni),

Vălcineț (Ocnița), orașul Soroca, Coșernița (Criuleni), orașelul Vdul lui Vodă (Chișinău), Delacău (Anenii-Noi), Braniște, Avrămeni, Reteni, Duruitoarea, Demeni (Râșcani) au fost printre primele localități care au avut de suferit. În Briceni a fost inundată școala, la Otaci zeci de familii au rămas fără gaz natural pentru câteva zile. Exista riscul ca stația de pompare a apei care aprovizionează orașul Chișinău cu apă să fie avariata, însă pe toată perioada crizei Constantin Becciev, directorul întreprinderii municipale Apă-Canal a susținut că administrația întreprinderii este pregătită să facă față inundațiilor. Numai în primele zile ale dezastrului, 1371 de copii au fost evacuați din diverse tabere de vară.

În prima decadă a lunii august a fost afectat sudul țării. La 11 august datorită creșterii nivelului apei în râul Prut terenurile din preajma satului Leca (Cantemir) și unele zone ale rezervației naturale au fost inundate. De asemenea, a fost inundat punctul de trecere a frontierei Ungheni-Vale, iar comuna Dănuțeni a fost în pericol. Satele Serpeni, Puhăceni, Calfa (Anenii-Noi) au avut de suferit. La sud, cel mai afectat raion de apele Nistrului a fost Ștefan-Vodă; satele Talmaz, Purcari, Răscăieți, Ciobruciu, Tudora, Olănești, Crocmaz și Palanca au nimerit neprotejate în calea apelor.

Potrivit evaluării finale a guvernului moldovean inundațiile au cauzat pagube de 120 milioane USD din care 20% au fost daune aduse infrastructurii, 15% sunt pierderile rezultate în urma inundării terenurilor agricole. Cea mai mare parte o reprezintă pagubele aduse caselor, vilelor, taberelor de vară, magazinelor, diverselor stațiuni de odihnă etc. Cele mai multe case distruse complet sunt în Briceni (186) și Ștefan-Vodă (34).

În prezent, cea mai urgentă sarcină este identificarea unor posibilități de cazare pentru 233 de familii rămase fără adăpost și repararea a 149 de case. La 28 august, Guvernul moldovean cumpărase deja 77 de case pentru victimele inundațiilor. S-a decis că este mai avantajoasă cumpărarea caselor decât construirea altora noi. O altă decizie guvernamentală prevede alocarea pentru fiecare victimă a câte o tonă de ciment și 1,5 m³ de lemn pentru repararea caselor. UNICEF a oferit câte 500 de lei pentru

fiecare copil din familiile afectate. Persoanele, care și-au pierdut roada vor primi și ele compensații. În total, roada pe o suprafață totală de 3 318 hectare aflate în proprietate privată a fost distrusă și se estimează că circa 5 400 de familii vor primi compensații de câte 10 000 lei pentru fiecare hectar cultivat inundat. Ministrul agriculturii anunța la 5 august că în întreaga țară au fost inundate 6900 de hectare de teren agricol din care 5500 cu roada.

Exprimarea solidarității la nivel național și internațional

Pentru evaluarea pagubelor a fost creată o comisie specială. Potrivit Comisiei, pe partea dreaptă au fost inundate 1 813 case și sute de vile. Daunele în partea stângă, în regiunea separatistă sunt mult mai mari. În ciuda propunerii de ajutor, autoritățile nerecunoscute de la Tiraspol nu au acceptat ajutorul oferit de către oficialii de la Chișinău.

Poluarea apei potabile este o altă consecință a revărsării apelor. După inundații, 3000 de fântâni din cele 4500 de pe teritoriul țării aveau nevoie de curățire. Pentru curățirea acestora a fost inițiat un proiect național cu un buget total de 700 000 lei. Pagubele ecologice au fost și ele semnificative. Ministrul Ecologiei și Resurselor Naturale, Violeta Ivanov declara că apele au adus pagube semnificative florei și faunei locale.

Serviciile de asistență internațională consideră că Moldova a solicitat prea târziu ajutorul comunității internaționale. Spre deosebire de autoritățile legale, regiunea separatistă a apelat inițial pentru ajutor la Parlamentul Federației Ruse și abia mai târziu a solicitat ajutorul comunității internaționale. În schimb unele partide au înțeles efortul național de a depăși consecințele inundațiilor ca o încercare de a organiza campania electorală. Cazul Partidului Liberal în raionul Briceni este revelator. Formațiunea respectivă a trimis câțiva din membrii tineri în satele Drepcăuți și Criva pentru a ajuta victimele calamității. Potrivit presei, primarul din Drepcăuți și președintele raionului, membri ai Partidului Comuniștilor i-au alungat pe tinerii liberali, fiindu-le frică că aceștia le-ar putea „fura” din capitalul politic local. Drept răspuns, liderul PL a promis că va acorda 100 000 de lei pentru victimele din

cele două sate și va dona în plus trei pompe de apă. Partidul Alianța Moldova Noastră a mobilizat cadrele locale, creând celule de criză în fiecare raion afectat.

În contul bancar deschis pentru primirea ajutorului financiar, la 28 august, erau depozitați 17,5 milioane lei. Cea mai mare parte a acestor bani va fi cheltuită pentru acordarea compensațiilor. Cele mai generoase au fost întreprinderile și instituțiile de stat, agenții, bănci private și guvernele străine. Populația și agenții economici au adunat 31, 4 tone de ajutor umanitar. În total, 2 650 de persoane și-au manifestat solidaritatea în mod direct și au făcut donații financiare sau materiale. Cea mai mare parte a acestora este din Chișinău (circa 1600). În total au fost primite 8000 de pachete cântărind 73, 5 tone. Un al doilea cont bancar a fost deschis pentru a aduna fonduri destinate construcției de noi locuințe pentru familiile rămase fără adăpost de pe urma inundațiilor. Poate prea curând, la 14 august, Guvernul a stopat primirea ajutoarelor de la persoanele fizice. În schimb pentru a încuraja donațiile, Guvernul a propus un proiect de lege, ce exclude de la plata anumitor taxe, agenții economici, ce fac donații sau construiesc locuințe pentru victimele inundațiilor. S-a hotărât ca până la 10 noiembrie, toate persoanele rămase fără adăpost vor primi locuințe din partea Guvernului.

La nivel guvernamental, Cehia, Turcia, Austria, Federația Rusă, Italia, Canada, Grecia, Slovacia, Japonia și ambasaderele SUA și a Lituaniei au oferit asistență de urgență Moldovei. Acestea au trimis pompe de apă, bărci gonflabile, generatoare electrice, plapume, îmbrăcăminte, paturi și alte tipuri de ajutor. Dintre organizațiile internaționale, UNICEF și Federația Internațională a Crucii Roșii au reacționat prompt și au trimis ajutor umanitar. Centrul Euro-Atlantic pentru Coordonarea Reacțiilor în Situații de Criză a monitorizat constant situația și a distribuit informații exacte referitoare la asistența necesară. Obiecte precum măști împotriva prafului, mănuși de lucru și experți în domeniul pompării apei, încă sunt căutați de autorități, pentru a lupta cu consecințele calamităților naturale.

Este necesară întărirea instituțiilor responsabile de gestionarea crizelor

Cele mai importante instituții implicate în gestionarea crizei au fost Agenția pentru Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutor Umanitar, Agenția Apele-Moldovei, Comisia Guvernamentală Specială pentru Evaluarea Pagubelor produse de inundații, Direcția pentru Protecție Civilă și Situații Excepționale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Forțele Armate și Serviciul Meteorologic de Stat. Președinția și Guvernul și-au asumat întreaga responsabilitate politică, chiar dacă partidul Alianța Moldova Noastră pleda pentru convocarea unei sesiuni parlamentare extraordinare. Parlamentul așa și nu a mai fost convocat.

Un rol important în acordarea ajutorului populației l-a avut armata, mai ales la consolidarea și reconstruirea barajelor protectoare. Circa 400 de soldați au fost trimiși în diverse localități pentru a ajuta populația. Poliția a fost implicată, mai ales în operațiuni de prevenire a furturilor. În perioada de după inundații, Ministerul Sănătății Publice a început o campanie de vaccinare împotriva maladiilor caracteristice pentru zonele inundate.

Totuși, premierul și președintele și-au luat o vacanță înainte ca perioada inundațiilor să se fi sfârșit, ceea ce a fost perceput de mulți observatori ai vieții politice drept un exemplu de iresponsabilitate. Luând în calcul timpul limitat, autoritățile au reușit să gestioneze criza, să evite extinderea consecințelor și pierderea de vieți omenești.

Bineînțeles că țara ar fi putut fi mai bine pregătită. Dacă serviciile meteo ar fi funcționat mai eficient, inundațiile ar fi putut fi anticipate și barajele protectoare ar fi putut fi consolidate din timp. În orice caz, prima lecție ce trebuie învățată după acest dezastru este că barajele de protecție în localitățile situate în apropierea Prutului și Nistrului trebuie întărite acum, pentru a evita asemenea dezastre pe viitor. În al doilea rând, ar trebui făcute mai multe investiții în capacitățile de prognozare ale serviciului meteorologic de stat. Angajații acestuia ar trebui să fie trimiși peste hotare la cursuri de perfecționare, pentru a avea

acces la experiența statelor vestice. Ideal ar fi ca asemenea evenimente să fie anticipate cu minimum o săptămână înainte de desfășurare. În al treilea rând ar trebui să existe o direcție guvernamentală, care ar avea drept scop tocmai, prevenirea sau reacția la diversele calamități naturale; se pare că direcția din cadrul Ministerului Afacerilor Interne nu este suficient de bine echipată și nu poate face față diverselor tipuri de calamități naturale. O altă zonă problematică este cooperarea dintre autoritățile naționale și cele locale; autoritățile locale din Chișinău la fel ca cele de alte culoare politică din alte raioane sunt pur și simplu ignorate de către Guvern.

O coordonare mai bună și o cooperare sporită cu autoritățile ucrainene poate că ar fi putut avea ca efect mai puține pierderi. Chiar dacă la 18 august, prim vice-premierul Igor Dodon a adresat o scrisoare de mulțumire către Guvernul ucrainean, în special pentru „avertizarea din timp a părții moldovenești, și pentru înțelegerea, susținerea, cooperarea strânsă și productivă în perioada inundațiilor”, anterior președintele Voronin acuzase parțial Ucraina pentru notificarea întârziată a R. Moldova referitoare la deversarea apelor din lacul de la Novodnistrovsk.

Totuși comparată cu situația din Ucraina, inundațiile în R. Moldova nu au avut efecte atât de devastatoare. Potrivit Ministerului pentru Situații Excepționale a Ucrainei, furtunile și inundațiile din ultima lună în cele șase regiuni vestice au dus la pierderea a 36 vieți omenești. Sute de orașe și sate au fost inundate, 40 000 de

case au nevoie de reparații și mii de persoane au fost evacuate.

Pagubele totale în partea vestică a Ucrainei sunt estimate la 650-870 milioane USD. Guvernul ucrainean consideră că acestea sunt cele mai grave inundații prin care a trecut Ucraina în ultimele decenii. De cealaltă parte a Prutului, în România, 5 persoane și-au pierdut viața, 10 520 au fost evacuate și 8 941 case au fost avariate mai ales în regiunea Moldovei.

Prognoze

Odată cu schimbările climei la nivel regional, este mare probabilitatea ca în următorii ani condițiile meteo extreme să se manifeste din nou. Dacă statele din regiune nu învață cum să coopereze pentru a face față unor asemenea provocări regionale, am putea asista la situații similare în viitorul apropiat. Crearea unui centru regional pentru monitorizarea situației de pe cursurile râurilor Nistru și Prut ar putea servi drept un exemplu de cooperare în acest domeniu. Este esențial pentru R. Moldova să susțină relații bune cu România și Ucraina, pentru că cele două râuri mai importante reprezintă de fapt frontiera de stat și în mare parte sunt administrate în comun. Deciziile unilaterale în acest domeniu sunt extrem de riscante și nu sunt binevenite de către statele vecine. Este dificil de demonstrat că seceta de anul trecut și inundațiile din acest an ar putea fi consecințele „încălzirii globale”, dar este sigur că după aceste inundații subiectul respectiv va fi mult mai prezent în spațiul public în țările din regiune.

Sergiu Panainte
sergiu.panainte@gmail.com

ASCENSIUNEA UNEI NOI RUSII: CÂT MAI POATE SUPRAVIEȚUI „MOLDOVA INDEPENDENTĂ”?

Sumar

Într-o lume postmodernă sistemul de relații internaționale a fost zguduit din temelii de către ascensiunea unui nou-vechi actor care aspiră să recâștige puterea de odinioară, pierdută după destrămarea Uniunii Sovietice. Federația Rusă, moștenitorul acestei uniuni, încearcă să remodeleze ordinea internațională stabilită după căderea cortinei de fier, întorcându-se la era bipolarismului și a realismului politic.

Evenimentele din Georgia, un stat suveran ce se confruntă cu două „conflicte înghețate” pe teritoriul său, o moștenire macabră a defunctei Uniuni Sovietice, au determinat o reacție brutală și de neconceput din partea Rusiei care a dezlănțuit un război adevărat împotriva Georgiei, ascunzându-se în spatele unor justificări nefondate de a proteja cetățenii ruși din Osetia de sud. Osetia de sud, o regiune separatistă a Georgiei care se bucură *de facto* de independență începând din 1991, iar *de jure* fiind sub controlul direct al Rusiei, a servit drept motiv pentru autoritățile georgiene să demareze acțiuni militare după provocări repetate din partea regimului nerecunoscut de la Tshinval, capitala Osetiei de sud. Federația Rusă a ripostat într-o manieră neprevăzută de parcă ar fi fost atacat teritoriul rus, care a condus la ocuparea unei jumătăți din teritoriul georgian, inclusiv puncte strategice precum orașul Gori, portul militar de la Marea Neagră, Poti, și baza militară de la Senaki, toate controlate de forțele armate ruse chiar și acum după ce un armistițiu compus din șase puncte a fost semnat de părțile beligerante, mediat de Uniunea Europeană care a solicitat retragerea trupelor armate din Georgia pe linia la care se aflau până la 7 august a.c.

Reacția comunității internaționale a fost destul de modestă cel puțin. Atât Statele Unite, cât și UE au condamnat agresiunea Rusiei în Georgia, dar nu

au întreprins nimic ca să o oprească. Avertizările și declarațiile verbale nu au avut nici un efect, afișând o Rusie care a continuat să susțină că acțiunile ei sunt pe deplin justificate și vina pentru declanșarea războiului îi aparține în totalitate Tbilisi-ului. Cu toate acestea, apogeul l-a constituit recunoașterea de către Rusia a independenței Osetiei de sud și Abhaziei, ceea ce oferă o perspectivă nouă și „periculoasă” asupra soluționării conflictelor înghețate în spațiul post-sovietic. În urma acestor evenimente, Moldova ar trebui să-și reconsidere poziția sa față de Rusia și instrumentele utilizate de Moscova în Georgia. Deși un astfel de scenariu precum în Georgia are șanse mici să se repete în Transnistria, ar trebui totuși luate măsuri corespunzătoare precum și formulată o strategie clară pentru a evita destabilizarea situației în stânga Nistrului și înrăutățirea procesului de soluționare a conflictului.

Lipsa de poziție a Moldovei egalează cu tăcerea mieilor

Moldova și Georgia au multe lucruri în comun. Ambele au fost republici în cadrul Uniunii Sovietice, iar după destrămarea ei „s-au căpătuit” cu mișcări separatiste pe noile sale teritorii suverane. Ambele au un personaj comun a-l învinui pentru aceasta: Rusia. După 2003 când Voronin a respins semnarea memorandumului Kozak și a anunțat integrarea europeană ca prioritatea numărul unu a politicii externe, Moldova și Georgia s-au apropiat în cadrul unei noi organizații regionale, GUAM care include Georgia, Ucraina, Azerbaijan și Moldova, toate unite de un sentiment de opunere politicilor Rusiei în cadrul Comunității Statelor Independente și o dorință explicită de a se integra în UE.

Din păcate, din 2005 Voronin și partidul comunistilor au abandonat aliații din cadrul

GUAM investind într-o relație mai apropiată și privilegiată cu Rusia. Mizând greu pe sprijinul Rusiei pentru a identifica o soluție pentru problema transnistreană, Chișinăul a devenit orb la tot ce se întâmplă în spațiul post-sovietic. Acum, când războiul ruso-georgian încheiat, Moldova continuă să tacă. Singurul lucru care l-a făcut a fost un comunicat difuzat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene prin care Moldova s-a aliniat declarației UE în acest sens. Nici o altă declarație oficială nu a fost făcută de către Președinție sau Parlament. În comparație cu președintele ucrainean Iușenko care a condamnat vehement agresiunea rusă, a închis porturile ucrainene la Marea Neagră pentru flota rusă și a trimis ajutor umanitar Georgiei, Voronin se afla în vacanță în Croația. În absența lui, nici un alt oficial nu a exprimat o poziție a autorităților vis-a-vis de acțiunile cumplite ale Rusiei. Abia de curând, după ce societatea civilă și un grup de experți au exprimat îngrijorări majore în privința evoluției evenimentelor în regiune, Guvernul a difuzat rușinos o declarație prin care susține că războiul din Georgia nu va avea repercusiuni asupra Moldovei și a procesului de soluționare a conflictului transnistrean. Ba chiar mai mult, Guvernul consideră că există condiții favorabile care vor permite părților să rezolve problema cu succes.

Această convingere vine în mod evident în urma vizitei efectuate de Voronin la Soci unde s-a întâlnit cu președintele rus Medvedev. Aparent, Medvedev l-a avertizat pe Voronin să nu repete greșelile Georgiei și a declarat că o soluție pașnică poate fi găsită dacă se va respecta în continuare actualul format de negocieri și angajamentele ce și le-a asumat Moldova. Prin urmare, se poate presupune că Voronin a promis să nu întreprindă nici o acțiune militară, care oricum ar fi zadarnică dat fiind superioritatea forțelor armate pe care Tiraspolul le are la dispoziția sa, în schimb el probabil a consimțit ca va fi „cuminte”, va urma indicațiile Moscovei și „toți” vor fi fericiți. Acest lucru dă bănuiala reîntoarcerii la planul Kozak respins în 2003 de Voronin, dacă e să-l cităm pe ministrul de externe rus Lavrov, o situație total inacceptabilă pentru Chișinăul oficial. Președintele Voronin a afirmat după întrevederea avută cu Medvedev că Rusia susține integritatea teritorială a Moldovei și va respecta prevederile legii elaborate de Parlamentul moldovean în 2005 cu privire la statutul regiunii. În acest context este greu a discerne cine spune adevărul și cine nu. Se pare ca Rusia are adevărul ei, iar Moldova pe al ei. Totuși, având în vedere faptul că Rusia se simte mai

puternică ca oricând, ea va aborda lucrurile după bunul ei plac, fie pașnic, fie militar.

Cu toate acestea, poziția Moldovei dă impresia unei naivități șocante și optimiste cu privire la „independența” sa celebrată recent. În pofida evenimentelor regretabile care au avut loc în Caucaz, autoritățile moldovenești încă mai cred că Rusia va proceda în conformitate cu prevederile dreptului internațional și va respecta integritatea teritorială a Moldovei, fără a menționa faptul că acesta are dislocate trupe militare în Transnistria și nu a fost suflat nici un cuvânt despre acest aspect la întâlnirea de la Soci.

Mai mult decât atât, vizita fulger a președintelui României Traian Băsescu la Chișinău în cadrul turneului său la Marea Neagră pentru a discuta problemele de securitate ca urmare a agresiunii ruse în Georgia, nu a adus rezultatele așteptate. Experții consideră că Băsescu a acționat nu din proprie inițiativă, ci ca urmare a sugestiei UE și Statelor Unite și a avut misiunea de a aduna sprijin pentru a preveni alte evoluții periculoase în eventualitatea unor acțiuni întreprinse de Rusia în vecinătatea sa. Este foarte probabil că Voronin a sfătuit să își reconsidere poziția sa față de Rusia și să nu provoace autoritățile de la Tiraspol. Aceasta vine ca urmare a faptului ca regimul lui Smirnov a condamnat acțiunile Georgiei în Osetia de sud și a cerut Chișinăului să facă același lucru. Mai departe, Tiraspolul a întrerupt orice legătură cu Chișinăul până când autoritățile din dreapta Nistrului va adopta o poziție clară anti-Georgia. Având în vedere aceste evenimente, este inimaginabil cum atât Rusia, cât și Moldova vorbesc despre soluționarea conflictului în termeni amiabili. Și după ce Kremlinul a recunoscut independența Osetiei de sud și a Abhaziei, Tiraspolul așteaptă același lucru și pentru sine. Unele voci din anturajul regimului de la Tiraspol au declarat că același scenariu va fi derulat și în Transnistria, indiferent de poziția oficială a Chișinăului.

Devine din ce în ce mai alarmant faptul că numai societatea civilă s-a sesizat în privința acestui pericol. Autoritățile continuă să își pună toată încrederea în Rusia, ignorând vocea rațiunii. Cu o societate civilă limitată în acțiuni și o opoziție ignorată total, Comuniștii vor fi cei care își vor asuma întreaga responsabilitate pentru tot ce ar putea să se întâmple.

La fel ca și în trecut, Voronin favorizează soluționarea problemelor de politică externă în mod direct cu Rusia, fără ca să se bazeze pe sprijinul Occidentului. Acum este momentul oportun de a pune sub semnul întrebării

neutralitatea militară a Moldovei, angajamentele asumate față de partenerii europeni, precum și loialitatea față de Moscova. Este oare Kremlinul mai aproape și mai bun ca Bruxelles-ul?

Ce urmează?

În ultimele săptămâni Georgia a ținut capul de afiș în toate marile ziare din lume. Ca un efect secundar, a fost pe larg analizată și situația din Moldova care descriau diverse scenarii cu privire la Transnistria. Aceste scenarii sunt strâns legate de viitorul Ucrainei, din cauza reacțiilor tăioase ale administrației Iușcenko privitor la acțiunile Rusiei în Georgia. Explicația ar fi structura demografică a Crimeei și importanța ei strategică pentru Rusia în Marea Neagră unde se află flota rusească. Majoritatea populației din Crimeea este de naționalitate rusă care deține pașapoarte rusești. O posibilă intenție de a se alătura Rusiei și o dezintegrare a Ucrainei, un calcul ce este luat în considerare de către Occident ca o urmare a evenimentelor din Georgia, ar putea genera evoluții periculoase și în Transnistria.

Unul dintre scenarii ar reprezenta o Crimeea independentă care va solicita includerea ei în Federația Rusă. În acest caz Rusia ar prefera să alipească Crimeei și Transnistria ca un cap de pod spre Balcani, așa precum și-a dorit întotdeauna. Cu dispariția Ucrainei ca stat, vor apărea pretenții teritoriale și din partea altor state vecine. Unul din acești vecini ar fi România care ar reclama Bucovina de Nord și ținutul Herța, precum și Basarabia de Sud care cuprinde regiunea Ismail și Cetatea Albă. Alt stat revizionist ar fi Polonia care ar reclama toată Ucraina de vest, cea de est înclinându-se către Rusia. În atare situație, soluția pentru restul Moldovei, una favorizată probabil de Occident ar fi unirea cu România. Acesta este cel mai „fantastic” scenariu pe care Statele Unite și UE nu ar trebui să îl lase să se realizeze.

Un alt scenariu este că Rusia va impune Moldovei un plan Kozak II, dat fiind ascensiunea sa și politica de pe poziții de forță pe care o promovează. Cu scenariul georgian în minte, Voronin va fi nevoit să capituleze și să accepte o soluție de federalizare. Acest lucru va însemna nimic altceva decât transnistriizarea întregii Moldove, un proces deja în derulare ca o consecință a politicii obediente promovate de partidul Comuniștilor. Prin urmare, Moldova poate deveni un stat marionetă, controlat de la Moscova. De departe acest scenariu are cele mai mari șanse de realizare, din moment ce autoritățile par a nu fi deloc îngrijorate și cu apropierea alegerilor de anul viitor ar putea accepta o soluție rapidă conflictului. Dacă Statele Unite și UE nu vor interveni în eventualitatea desfășurării unui

astfel de scenariu, așa cum au făcut în 2003, Moldova r putea fi pierdută.

Al treilea scenariu și cel mai dorit ar fi înlocuirea contingentului de pacificatori ruși cu o misiune de observatori militari și civili dislocați de UE și cu un mandat ONU. Acest lucru trebuie urmat de o retragere totală și necondiționată a trupelor ruse din Transnistria, precum și a întregului arsenal de muniții. Din formatul de negocieri ar trebui exclusă Rusia ca parte în conflict și incluse UE și SUA ca mediatori. Numai în așa caz se poate spera la o soluție echitabilă care să păstreze integritate teritorială a Moldovei. Acest scenariu este total imposibil de materializat în condițiile guvernării comuniste. Dacă Moldova supraviețuiește unei soluționări impuse de Rusia până la desfășurarea alegerilor, s-ar putea să asistăm la pedepsirea partidului de la putere de către electorat și la vot care să producă schimbarea. Un guvern pro-occidental poate să promoveze un astfel de scenariu care răspunde intereselor naționale ale statului.

Prognoze

Agresiunea Rusiei împotriva Georgiei a schimbat modul în care conflictele înghețate sunt soluționate în spațiul post-sovietic. După recunoașterea unilaterală a independenței Osetiei de sud și Abhaziei de către Rusia, lucrurile se vor precipita și mai mult în Transnistria și posibil în Carabahul de munte. Poziția oarecum ezitantă a UE și diviziunile interne lasă Rusiei mână liberă și posibilitatea de a ieși uscată din apă. În timp ce Germania, Italia și Franța au manifestat o atitudine conciliantă față de Rusia, noii membri UE au chemat la acțiuni concrete împotriva gigantului din est. O reuniune de urgență UE-Rusia a fost convocată pentru 1 septembrie a.c. pentru a discuta situația creată în Georgia. UE nu va obține mare lucru dac nu va argumenta necesitatea aplicării unor măsuri disciplinatorii pentru Rusia, care nu înseamnă neapărat sancțiuni.

Pe de altă parte Moldova și guvernul ei trebuie să stea cu ochii în patru și să nu nimerească în capcana Rusiei în ceea ce privește soluționarea conflictului transnistrean. În pofida dorinței nemărginite de a rezolva problema înainte de alegeri. Partidul Comunist trebuie să se gândească în primul rând la interesele naționale ale statului pe termen lung și nu câștiguri de scurtă durată înaintea ciclului electoral. Acum, din moment ce Rusia demonstrează un apetit nesățios pentru restabilirea influenței sale complete în „vecinătatea apropiată”, acest apetit trebuie să fie îngădit de către UE, deoarece anume UE este cea care poate urma.

Vitalie Grosu
grosuvitalie@hotmail.com

INCERTITUDINEA POLITICII DE SECURITATE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL SPORIRII INSECURITĂȚII REGIONALE

Sumar

Agresiunea militară rusă față de Georgia din 8 august 2008 a constituit o adevărată provocare la adresa securității regionale și internaționale, iar consecințele sale urmează a se afirma pe parcurs. Constituind partener al Georgiei într-un șir de organizații regionale, autoritățile Republicii Moldova s-au văzut plasate într-o situație incomodă când pe de o parte conștientizaseră necesitatea susținerii Georgiei în vederea promovării și apărării interesului național, iar pe de altă parte s-au confruntat cu pericolul atragerii nemulțumirii Rusiei ca urmare a unor astfel de acțiuni. Într-un astfel de context, autoritățile de la Chișinău au preferat să adopte o strategie de eschivare a afirmării propriei poziții care constituie totuși un mod ineficient de promovare a interesului național.

Recunoașterea independenței Abhaziei și Osetiei de Sud de către Federația Rusă la 26 august 2008 cu toate că nu poate fi ruptă din contextul conflictului ruso-georgian constituie un eveniment care dispune consecințe directe și indirecte pentru securitatea națională a Republicii Moldova. Manifestarea acestor consecințe sunt corelate subiectului integrității teritoriale a țării și derulării procesului actual de negociere pe marginea conflictului transnistrean.

Recenta reuniune a președintelui Republicii Moldova și a președintelui Federației Ruse care a avut loc la Soci pe 25 august, precum și declarațiile divergente făcute ulterior, scot în evidență caracterul ne-transparent al politicii de securitate promovată de autoritățile actuale, dar și monopolizarea de către președinte a dreptului

de decizie pe chestiuni de importanță națională în domeniul securității. În contextul absenței unui dialog cu reprezentanții partidelor de opoziție și societății civile pe probleme stringente în domeniul securității, autoritățile actuale creează condițiile unei profunde crize politice și contribuie la sporirea gradului de insecuritate în societate.

De rând cu noile amenințări la adresa securității naționale generate de acțiunile unilaterale ale Federației Ruse bazate exclusiv pe forță, Republica Moldova este nevoită a face față consecințelor inundațiilor din sfârșitul lunii iulie și începutul lunii august. Estimările efectuate de către autorități denotă pierderi economice importante care au blocat un șir de inițiative sociale în unele domenii cheie. Într-un astfel de context, unele categorii sociale datorită strategiei adoptate de către Guvern rămân în continuare într-o stare sporită de insecuritate social-economică, contribuindu-se astfel la înrăutățirea relației dintre guvernare și anumite pături sociale.

Amenințarea integrității teritoriale sau a independenței Republicii Moldova?

Recunoașterea unilaterală de către Federația Rusă la 26 august 2008 a independenței regiunilor separatiste georgiene, Abhazia și Osetia de Sud, constituie o provocare reală la adresa securității naționale și integrității teritoriale a Republicii Moldova confruntată cu un conflict similar în cazul Transnistriei. Reuniunea de la Soci din 25 august a președinților Federației Ruse și Republicii Moldova evidențiasse clar intenția lui D. Medvedev de a afirma că nu

intenționează să abandoneze interesele sale în Transnistria, dar totodată și intenția preluării inițiativei în cadrul runde actuale de negocieri pe marginea conflictului transnistrean. În acest sens, declarațiile ministrului afacerilor externe a Federației Ruse din 26 august privind disponibilitatea părților de a reveni la Planul Kozak de reglementare a conflictului denotă intenția promovării intereselor geopolitice ruse în detrimentul intereselor naționale a Republicii Moldova. Amintim că Planul Kozak propus în 2003 de către Federația Rusă prevede transformarea Republicii Moldova în federație, în cadrul căreia Transnistria dispune de statutul de Republică și dreptul de veto în politica externă a țării. În plus, Planul mai prevedea dreptul amplasării forțelor armate ruse pe teritoriul Republicii Moldova cu funcția de garant al stabilității pe perioada de tranziție de minimum 20 ani. Planul fusese refuzat de către autorități la presiunea opoziției și ca reacție fusese adoptată Legea Republicii Moldova privind principiile de bază de soluționare a conflictului transnistrean din 2005.

Într-un astfel de context se pare că strategia Federației Ruse este orientată spre realizarea a două scenarii alternative, ambele totuși în detrimentul interesului național al Republicii Moldova. Potrivit primului scenariu, se presupune federalizarea Republicii Moldova și reîntoarcerea ei în sfera de influență a Rusiei, evoluție care pare să fie preferată și care ar garanta cele mai multe avantaje pentru Rusia. Readucerea în discuție a Planului Kozak de către ministrul rus al afacerilor externe prin declarațiile din 26 august sunt relevante în acest sens. Cel de al doilea scenariu, pentru cazul în care autoritățile Republicii Moldova în pofida presiunilor din partea Rusiei nu acceptă federalizarea, ar presupune recunoașterea independenței Transnistriei. Pentru acest scop, autoritățile de la Moscova oferă marjă de manevră destul de mare regimului separatist. În acest sens, după reuniunea președintelui moldovean și cel rus, liderul separatist, I. Smirnov, a reluat discursurile pro-independență afirmând apropierea recunoașterii independenței transnistrene, fapt care nu a atras nici o reacție de dezaprobare sau infirmare din partea oficialilor ruși.

În pofida declarațiilor oficialilor moldoveni

precum că evenimentele din Georgia nu ar afecta procesul de reglementare a conflictului transnistrean, comportamentul autorităților de la Tiraspol par să demonstreze totuși viceversa. Merită de amintit în acest sens, suspendarea oricăror contacte cu Chișinăul impus de către așa numitul minister al afacerilor externe de la Tiraspol pentru o perioadă până când autoritățile de la Chișinău nu vor denunța, potrivit Tiraspolului, acțiunile Georgiei în Osetia de Sud, iar acest fapt fiind inacceptabil pentru Republica Moldova. În al doilea rând, trebuie de menționat că contrar declarațiilor optimiste efectuate de președinții Republicii Moldova și Federației Ruse de la Soci privind perspectivele și șansele bune de reglementare a conflictului transnistrean, în imediat următoarea zi I. Smirnov, de rând cu alți oficiali ai regimului transnistrean, au declarat despre apropiata recunoaștere a independenței pentru regiunea transnistreană. În al treilea rând, războiul ruso-georgian a contribuit la înrăutățirea relațiilor dintre Chișinău și UTA Găgăuzia care a preluat o poziție similară regiunii transnistrene. În astfel de condiții este clar că dacă și ar exista șanse de obținere a unui consens pentru moment între Chișinău și Tiraspol, concesiile ce ar urma să fie efectuate de către autoritățile de la Chișinău pe fondul evoluțiilor regionale actuale ar trebui să sporească impresionant și ar putea fi echivalate cu o capitulare a Republicii Moldova în fața politicii ruse.

Politica de securitate între incertitudine și așteptare

Reacția autorităților de la Chișinău la atacul militar al Federației Ruse asupra Georgiei din 8 august 2008 a evidențiat existența unor importante lacune a politicii securității naționale promovată de autoritățile comuniste și denotă starea generală de incertitudine și nefuncționalitate a sistemului securității naționale. Acțiunile întreprinse de autorități au exprimat caracterul personalizat, monopolizat de către președintele V. Voronin, a mecanismului de adoptare a deciziilor pe chestiunile de importanță deosebită în domeniul securității naționale. Astfel, în pofida prevederilor legislației, pe parcursul derulării crizei s-a neglijat rolul unei instituții de bază în domeniul securității naționale precum cel al Consiliului Securității Naționale. O atare situație denotă procedura nedemocratică și ignorarea prevederilor legislative

de către autoritățile comuniste, fapt ce contribuie la sporirea insecurității societății moldave.

Îngrijorările făcute publice la 26 august de către un grup de experți, reprezentanți ai societății civile din Moldova, privind riscurile și amenințările care survin în urma acțiunilor unilaterale a Rusiei în Georgia și a recunoașterii de către aceasta a Osetiei de Sud și Abhaziei, vin în contradicție cu poziția oficială a autorităților de la Chișinău, potrivit cărora nu ar exista nici un motiv de îngrijorare pe problema transnistreană. O atare situație denotă absența unui dialog între autoritățile statului și societatea civilă, care vine în contradicție cu prevederile din recenta adoptată Concepție a securității naționale privind angajamentul autorităților statului de dezvoltare a dialogului cu societatea civilă. În acest sens, promovarea unei politici de securitate ne-transparente în domeniul securității care nu este orientată spre căutarea consensului social pe chestiuni de importanță majoră, creează condiții pentru declanșarea unor crize politice profunde și sporește insecuritatea generală a societății.

Aderarea Republicii Moldova la Declarația Președinției franceze a UE privind înrăutățirea situației din Osetia de Sud a constituit în cele din urmă o acțiune care exprimă incertitudinea politicii promovate de autoritățile actuale ale statului, când pe de o parte autoritățile comuniste s-au văzut obligate să adopte o anumită poziție față de conflict, iar pe de altă parte au evitat să manifeste o poziție proprie. O astfel de strategie, potrivit unor experți, este determinată de interese politice cu scopul de a nu irita electoratul de orientare pro-rusă. Totuși, subminarea interesului național interesului de partid este un fapt inacceptabil și totodată periculos pentru securitatea națională.

Reuniunea de la Soci din 25 august a președintelui Republicii Moldova și președintelui Federației Ruse a scos în evidență complexitatea situației în care se află Republica Moldova. Astfel, derularea reuniunii pe fonul votării independenței Abhaziei și Osetiei de Sud de către Duma de Stat a Rusiei are un caracter de avertisment la adresa autorităților de la Chișinău. Readucerea în discuție, ca urmare a reuniunii de la Soci, a Planului Kozak de către ministrul rus al afacerilor externe scoate în evidență amenințarea a federalizării Republicii Moldova. În acest

sens, inexistența unei infirmări a autorităților de la Chișinău a declarațiilor ministrului rus denotă ne-transparenta și nesiguranța politicii promovate de Chișinău.

Adoptarea de către autoritățile de la Chișinău a poziției statului față de recunoașterea independenței de către Rusia a independenței Abhaziei și Osetiei de Sud se înscrie perfect în politica incertă a autorităților moldovene în domeniul securității. Menționăm astfel, că autoritățile de la Chișinău au adoptat cu o întârziere destul de semnificativă declarația prin care se dezaprobă actul recunoașterii independenței regiunilor separatiste de către Federația Rusă. În al doilea rând, o astfel de declarație a fost adoptată de către Guvern, dar nu de către Președinție, situație diferită de comportament al autorităților în cazul Kosovo. În al treilea rând, după exemplul Federației Ruse autoritățile de la Chișinău fac referire la Actul Final de la Helsinki și Statutul ONU, care conțin totuși anumite ambiguități pe problema vizată. În acest sens, promovarea unei politici incerte și expectative pe probleme de importanță primordială pentru Republica Moldova contribuie la sporirea gradului de insecuritate a societății moldovenești.

Insecuritate sporită de inundații

Inundațiile care au avut loc pe parcursul lunii iulie începutul lunii august au cauzat importante daune economiei naționale. Potrivit estimărilor efectuate de către grupurile de lucru create pe lângă Guvernul Republicii Moldova, inundațiile au creat pagube de peste 120 mln. USD. Astfel, 20% constituie daunele aduse infrastructurii, 15% sunt pierderile provocate în domeniul agricol, iar 65% revine pierderilor din imobile.

Ca urmare a inundațiilor de la sfârșitul lunii iulie după cum și a fost de așteptat, s-a înrăutățit situația epidemiologică din țară. În acest sens, Ministerul sănătății anunțase riscul sporit pentru sănătatea populației și solicitase necesitatea organizării din partea autorităților centrale și locale a măsurilor de profilactică în domeniu, fapt ce necesită iarăși cheltuieli suplimentare din partea Guvernului.

Cheltuielile neprevăzute cauzate de inundații a determinat blocarea discuțiilor între Guvern și

sindicatelor din domeniul învățământului privind majorarea salariilor profesorilor, precum și un șir de alte inițiative sociale. Conform estimărilor efectuate de unele centre de expertiză situația în domeniul învățământului este dezastruoasă și necesită investiții serioase imediate. Analiza prezentată de ministerul Educației și Tineretului sistemul învățământului prezintă un tablou dezolant și afirmă confruntarea acestuia cu un profund deficit de cadre. Refuzul guvernării de a răspunde pozitiv solicitării sindicatelor în domeniul învățământului nu constituie tocmai o alegere corectă și contribuie la destabilizarea situației în unul din domeniile de importanță socială deosebită precum este învățământul, cât și a relației dintre actuala guvernare și pătura socială a intelectualității, contribuind astfel la instabilitatea politică a societății moldovenești.

Proгноze

Înrăutățirea relației între Federația Rusă și statele occidentale ca urmare a acțiunilor unilaterale ale Rusiei în Georgia va contribui la aprofundarea divergențelor ruso-occidentale și în contextul conflictului transnistrean. În acest sens, declarațiile ruse privind necesitatea revenirii la Planul Kozak de reglementare a conflictului transnistrean este elocventă. Este de așteptat ca Federația Rusă să sporească eforturile sale de federalizare a Republicii Moldova, utilizând în acest scop șantajul economic și

politic. Declarațiile lui Gh. Onișcenco, Șeful Serviciului Federal pentru Supravegherea drepturilor consumatorilor și bunăstării al Rusiei, privind nemulțumirea conlucrării cu partea moldovenească pe problema exportului de vinuri este elocventă. Poziția autorităților ruse de revenire la Planul Kozak va contribui la complicarea dialogului între autoritățile de la Chișinău și Tiraspol și denotă clar intenția Federației Ruse de readucere a Republicii Moldova în sfera exclusivă a intereselor sale.

În pofida declarațiilor optimiste ale președintelui Voronin, evoluțiile pe marginea reglementării transnistrene vor fi afectate de recentele evenimente din Caucaz. Se pare că în contextul apropierei alegerilor din 2009 și succesului regiunilor separatiste din Georgia, autoritățile separatiste vor pretinde concesii majore, chiar inacceptabile din partea Chișinăului, orientate spre blocarea discuțiilor. Din considerente electorale, autoritățile comuniste de la Chișinău vor continua să creeze imaginea eficienței discuțiilor pe marginea conflictului transnistrean. Totuși, în condițiile ne-transparentei politicii de securitate și celei de reglementare a conflictului transnistrean, precum și încercării Rusiei de conexiune a intereselor sale geopolitice la proiectele de reglementare a conflictului, este de așteptat o sporire a instabilității politice în țară generată de înrăutățirea relației între opoziție și autoritățile comuniste.

www.viitorul.org

Acest buletin este o publicație analitică lunară bilingvă care are drept scop analiza politicii interne, externe și de securitate a Republicii Moldova.

Autorii "Political and Security Statewatch": Ion Marandici, Sergiu Panainte, Vitalie Grosu.
Pentru orice comentarii sau abonare la acest buletin vă rugăm să ne contactați la ghenadie.mocanu@viitorul.org sau idis_viitorul@mdl.net.

Coordonator al buletinului: Ghenadie Mocanu.

Contacte:

Chisinau, Str. Iacob Hincu, 10/1, 2009 MD, Republica Moldova
Tel/fax: (+ 373/22) 21 09 32; 21.36.32; 22.71.30
E-mail: idis_viitorul@mdl.net
Web: www.viitorul.org

- Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) "Viitorul" reprezintă o organizație de cercetare, educație și de promovare, care activează într-o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, drept, științe politice, management instituțional și strategii.
- Misiunea IDIS este de a contribui la creșterea unui mediu liberal și democratic în Moldova, ca și în alte democrații incipiente, consolidarea autorităților locale și regionale, oferirea de asistență la consolidarea societății civile în care cetățenii pot acționa în numele lor în temeiul drepturilor civile și politice de care se bucură; schimbul liber de informație și consolidarea scopurilor care întăresc guvernarea eficientă.
- IDIS reprezintă o platformă comună care reunește mai multe grupuri de intelectuali preocupați de succesul tranziției în țările lor spre economia de piață și societatea liberă. IDIS îi ajută pe cetățeni să-și consolideze energiile, valorile și virtuțile civice, oferindu-le suportul moral, intelectual și logistic, în ceea ce privește dezvoltarea de proiecte și inițiative. În virtutea acestei misiuni, IDIS a stabilit mai multe legături utile dintre mediul academic și cel al decidenților politice, generând o bază solidă pentru analiză de politici publice și recomandări pe diverse areale sensibile pentru interesul public, crearea și diseminarea de practici pozitive, standarde de bună guvernare și instrumente credibile de analiză economică.